

הריגתו של פעיל בריטי ברצועת עזה

ב-11 באפריל 2003 נורה בראשו מר תומאס הרנדל (Hurndall), אזרח בריטי, פעיל בארגון הסולידריות הבין-לאומי ISM ששהה סמוך לציר פילדלפי בעיר רפית. הוא אושפז תחילה בארץ, בהמשך הועבר לבית חולים באנגליה וב-13 בינואר 2004 נפטר.

טור' והייב, לוחם בגדוד הסיוור המדברי, שהה אז בעמדת פילבוקס שעל ציר פילדלפי. הוא הבחין במנוח נע באזור, ועל צווארו וכתפיו הונח פריט לבוש כתום שנועד לזהותו כפעיל ארגון ISM. טור' והייב כיוון את נשקו לעבר המנוח, ובאמצעות כוונת טלסקופית ירה כדור אחד לפחות סמוך לאוזנו של המנוח; הירי נעשה בניגוד לכללי הפתיחה באש ובלי שנשקף כל סיכון מצידו של המנוח, אשר לא היה חמוש. אור'אז דיווח טור' והייב במכשיר הקשר למפקד התורן כי זיהה אדם חמוש והוא מבקש אישור לירות כדי לפגוע בו; המפקד אישר את הירי, וטור' והייב דיווח כי פגע ב"חמוש" - בכך ביקש למעשה לסכל את פתיחתה של חקירה אפשרית נגדו.

למחרת מסר טור' והייב מידע שקרי למפקד הגדוד בתחקיר לבירור נסיבות הפגיעה במנוח; לאחר מכן ביקש מחייל אחר, ששהה בעמדה בעת האירוע, למסור דברים דומים למג"ד. גם במהלך חקירתו במצ"ח שוחח טור' והייב עם אותו חייל ושם דברים בפיו.

נגד טור' והייב הוגש כתב אישום שבו יוחסו לו תחילה עבירות של חבלה בכוונה מחמירה, שיבוש מהלכי משפט, ידיעות כוזבות, שידול לידיעות כוזבות והתנהגות שאינה הולמת. למחרת נפטר המנוח בבית החולים באנגליה, והעבירה של חבלה בכוונה מחמירה הוחלפה בהריגה.

והייב הודה בחקירתו במצ"ח כי ירה במנוח, אך חזר בו מן ההודאה במהלך משפטו. בתום משפט ממושך הורשע טור' והייב בכל העבירות שיוחסו לו. הושתו עליו 8 שנות מאסר בפועל, מאסר על תנאי והורדה לדרגת טוראי.

לבית הדין הצבאי לערעורים הוגש ערעור כפול: טור' והייב ערערו על הרשעתו ועל חומרת עונשו, ואילו התביעה הצבאית ערערה על קולת עונשו. בית הדין הצבאי לערעורים דחה את כל טענותיו של טור' והייב, ובהן הטענה כי לא היה קו ירי בין המקום שבו שהה לבין מקום הימצאו של המנוח והטענה כי ייתכן שהיה באותה עת ירי ממקור אש אחר. נקבע כי הראיה העיקרית נגדו - הודאתו במצ"ח - ניתנה מרצונו הטוב והחופשי. משקל רב ניתן לפרטים מזהים של המנוח שמסר טור' והייב בחקירתו. נקבע כי הפגיעה הקשה מן הירי בראשו של המנוח היא שהביאה למותו, וכי טור' והייב היה קלע מצטיין, ולפיכך היה מודע היטב לאפשרות כי הכדור שירה יפגע במנוח ויגרם למותו. ערעור ההגנה נגד הרשעתו של והייב בעבירה של הריגה נדחה; הרשעתו בעבירות הנוספות אושרה אף היא, בשל הגרסאות השקריות שמסר למפקדיו וניסיונו לשכנע חייל אחר למסור גרסה כוזבת. אשר לעונש, נקבע כי אף שראוי היה להטיל על טור' והייב עונש חמור יותר, מכיוון שאין זו דרכה של ערכאת הערעור למצות את הדין - אין להתערב בעונש.

10/04/07 דר' **התובע הצבאי נ' טור' והייב** (2005)
 אב"ד: אל"ם אבירם; שופטים: סא"ל זמיר, רס"ן שפריץ

96/05/ע **טור' והייב נ' התובע הצבאי הראשי**;
 פסק הדין ניתן ביום 26 באוגוסט 2006; אב"ד: האלוף בר, נשיא בית הדין;
 שופטים: תא"ל יניב, אל"ם לוי

עמדת פילבוקס; צילום: דובר צה"ל

זיכויו של קצין אשר הואשם ב"ווידוא הריגה"

ב-5 באוקטובר 2004 נורתה אימאן אל-המאס, נערה פלסטינית, לאחר שנכנסה לאזור ביטחוני מיוחד האסור לכניסת אזרחים כמאה מטרים לפני הכניסה למוצב גירית שליד רפית. חיילי הפלוגה המסייעת בחטיבת גבעתי, שאיישו את העמדות במוצב, ירו לעברה; בד בבד הופעלה במוצב אזהקת חירום המלווה בכריזה "מחבל במוצב", וכל הלוחמים הוקפצו.

סרן ר', מפקד הפלוגה, הגיע לנקודה שבה הייתה הנערה שרועה, כיוון את נשקו וירה בה שתי יריות מטווח קצר. לאחר מכן פנה לאחור, אולם אז סב על עקביו, שב ונעמד לצד הנערה, כיוון את נשקו כלפי מטה וירה צרור כדורים נוסף, עד שמחסנית נשקו התרוקנה.

משהסתיים תחקיר האירוע כינס סרן ר' את חיילי הפלוגה ומסר להם את גרסתו; לאחר מכן קרא לאחד ממפקדי הכיתות וביקש ממנו לפנות למג"ד ולשנות מהדברים שאמר בתחקיר, בטענה שלא הובן כראוי. בהמשך ניסה לשכנע שני חיילים שהיו בעמדת התצפית בעת האירוע, כי הבחינו רק באחד מאירועי הירי.

חיילים מן היחידה טענו כי סרן ר' ירה במנוחה בידועו כי מדובר בילדה שאינה מסכנת את הכוח במוצב; טענות אלה הגיעו לתקשורת ועוררו סערה בציבור. בעקבות זאת הורה הפצ"ר על חקירת מצ"ח; בסיומה הואשם סרן ר' בשתי עבירות של שימוש בלתי חוקי בנשק, בעבירה של שיבוש מהלכי משפט ובעבירה של חריגה מסמכות עד כדי סיכון חיים או בריאות, ובכך שהורה לפקודיו לסטות מהוראות הפתיחה באש החלות באזור ו"לירות על-מנת להרוג" כל מי שנכנס לתחום האזור הביטחוני המיוחד; הוא הואשם עוד בהתנהגות שאינה הולמת.

במשפט התברר כי לפני האירוע התקבלו התרעות ממוקדות על כוונת גורמים עוינים לבצע פיגוע במוצב, וכי סרן ר' וחייליו נערכו לאפשרות זו. כאשר החלו יריות באזור המוצב ונשמעה הכריזה "מחבל במוצב", על רקע אזהקת החירום, שוכנע סרן ר' כי הפיגוע שממנו חששו ושאליו נערכו נמצא בעיצומו. כל החיילים שהיו במוצב זיהו את הנערה המנוחה כדמות עוינת ולכן פתחו באש לעברה, וכך, ככל הנראה, נגרם מותה. נקבע כי התנהלות החיילים הייתה סבירה. שופטי בית הדין שוכנעו כי קשה להניח שגורם תמים יגיע בטעות לקרבת המוצב, שכן בין המוצב לשכונה הסמוכה הפרידו מאות מטרים של שטח חולי קשה לתנועה, ותושבי האזור ידעו על קיומו של אזור ביטחוני מיוחד סמוך למוצב. השופטים התרשמו כי התנהגותו של סרן ר' באירוע מלמדת על תחושת הסכנה שחש, וכי בעת שירה לעבר המנוחה בשתי ההזדמנויות סבר כי מדובר במחבל, ולא ידע בוודאות כי הדמות נהרגה ואינה מהווה עוד סכנה; מעשיו היו בבחינת "ווידוא נטרול" ונועדו לסכל את האיום. עוד נקבע כי צרור היריות בפעם השנייה לא נורה לעבר המנוחה אלא לעבר המרחב שבו הייתה ומזרחה ממנה, כדי לוודא שלא נשקפת סכנה מהגופה ומסביבתה, ולשם אבטחה והרתעה במהלך היחלצותו של סרן ר' מן הזירה. בשל האמור זוכה סרן ר' מן העבירות של שימוש בלתי חוקי בנשק.

השופטים זיכו את סרן ר' גם מעבירה של שיבוש מהלכי משפט, לאחר שנמצא כי דבריו לחיילים נאמרו בתום התחקיר הצבאי, שבו נקבע כי לא היה דופי במעשיו של סרן ר'; לפיכך הוא יכול היה להניח שבכך הסתיימה הפרשה, ולא הייתה לו סיבה לחשוש שתיפתח חקירת מצ"ח. עוד נמצא כי בתום התחקיר הצביע מפקד האוגדה בפני סרן ר' על הבדלי הגרסאות בינו לבין חלק מהחיילים, והורה לו לשוחח עם החיילים כדי "להבהיר את האירוע ולדבר על הלקחים".

סרן ר' זוכה גם מן העבירה של חריגה מסמכות עד כדי סיכון חיים ובריאות; נקבע כי ספק אם ראוי לבוא חשבון עם התבטאויותיו של מפקד בעיצומה של פעילות מבצעית וכי מדובר בהתבטאות אשר אינה צריכה להידון בהליך פלילי. משזוכה מן העבירות העיקריות, זוכה סרן ר' גם מעבירה של התנהגות שאינה הולמת.

400/04/07 דר' **התובע הצבאי נ' סרן ר'** (2005)
 אב"ד: סא"ל משניות; שופטים: סא"ל גילון, סא"ל פרידמן

סרן ר' נגד התוכנית "עובדה"

ב-22 בנובמבר 2004 שודר פרק של תוכנית התחקירים "עובדה" שעסק בעניינו של סרן ר', ואשר הציג אותו כמי שביצע "ווידוא הריגה" של אימאן אל-המאס. משזוכה מן ההאשמות נגדו, הגיש סרן ר' תביעת לשון הרע נגד העיתונאית ד"ר אילנה דיין, יוצרת התוכנית, ונגד חברת טלעד, אשר שידרה את התוכנית. בית המשפט המחוזי בירושלים קיבל את התביעה, והורה לשלם לסרן ר' פיצוי בסך 300,000 ש"ח, לשדר הודעה על זיכוי ולהבהיר לצופים כי הכתבה העבירה מסר שגוי (ת"א 8206/06 סרן ר' נ' ד"ר דיין ואח' (2009)).

שני הצדדים ערערו על פסק הדין (ע"א 751,1237/10 **פלוני נ' ד"ר דיין** (2012)). שופטי בית המשפט העליון קבעו כי בכתבה יש אכן משום לשון הרע, אך בשל העניין הציבורי הרב במקרה של סרן ר' עומדת לעורכה הגנת אמת בפרסום, לפי המידע שהיה בידם בעת שידור הכתבה - היינו, לפני שהסתיים ההליך הפלילי. ערעורה של ד"ר דיין התקבל, וההוראה לשדר הבהרה לצופים בוטלה. בית המשפט העליון הבחין בפסק דינו בין הכתבה המלאה ששודרה לבין הקדימון שערכה חברת טלעד לקראתה. נקבע כי הדרך שבה הוצג סרן ר' בקדימון חצתה את הגבול הראוי לעריכה עיתונאית, וערעורה של חברת טלעד על הקביעה כי יש בקדימון משום לשון הרע נדחה; עם זאת הופחת הפיצוי והועמד על 100,000 ש"ח.

בקשתו של סרן ר' לקיים דיון נוסף על פסק הדין התקבלה. בהרכב של תשעה שופטים נדונה השאלה העקרונית של מהות המושג "אמת" בעולם המשפט, בראי תפקידה של העיתונות בחברה הדמוקרטית והחובות המוטלות עליה. בדעת רוב נקבע כי על אף זיכויו של סרן ר' מאשמה בתום ההליכים, בשלב שידור הכתבה התקיימה הגנת "העיתונאות האחראית", ולפיכך אין מקום להתערב בפסק הדין. השופט רובינשטיין, בדעת מיעוט, סבר כי יש לקבל את עתירתו של סרן ר' וכי המקרה אינו חוסה תחת ההגנה האמורה, בשל מעמדה הרם של הזכות לשם טוב (דנ"א 2121/12 **פלוני נ' ד"ר דיין** (2014)).